

KUSTBON

Veckotidning för svenskarna i Estland.

Femte årg. N:o 8-9	Prenumerationspris. 1 månad Mk. 12: —. I Sverige: 1 månad Kr. 0: 75. I Finland: 1 månad Fmk 1: 50.	Utkommer alla onsdagar. Redaktion: N. Blees , Riddaregatan 3, Reval. J. Nyman (ansv.), Ekenäs, Finland.	Annonspris. 2 mk per mm. I Sverige: 10 öre per mm. I Finland: 30 penni per mm. För annons, som införas 10 eller flere ggr, räknas 20 % rabatt.	1922
-------------------------------------	--	--	---	-------------

Svenska Odlingens Vänners årsmöte å Ormsö

den 18 februari d. å.

Årsmötet besöktes av ett 70-tal personer från Ormsö och ett 10-tal personer från andra orter.

Årsberättelsen som på grund av att ordf. H. Pöhl var förhindrad att närvara framfördes av styrelseledamoten N. Blees, innehöll i huvudsak följande:

Det gångna året var S. O. V:s 13 verksamhetsår.

Föreningens uppgift „att verka för bildning och kultur bland den svenska befolkningen i Estland” är för alla bekant.

Det gångna året har varit ett arbetsdrygt år, även om vi icke kunna peka på några nya större företag. „När livet har varit som bäst, har det varit möda och arbete”, kunna vi säga om detsamma. Den närvarande nydaningstiden ställer på oss estlandssvenskar stora fordringar. För att vi skola hinna fram till målet, är det nödvändigt, att varje man och kvinna i våra led är vaken och på sin post samt villig att offra slantar och annat för den goda saken. Att vi ännu äro långt ifrån målet, veta vi, men att det gångna året fört oss ett steg närmare, kunna vi med glädje konstatera.

Folkhögskolan och

lantmannaskolan i Birkas har börjat sitt andra läsår. Om dess verksamhet talas sedan närmare av rektor Kaleb Andersson. I ekonomiskt hänseende har det varit rätt så bekymmersamt, men det gäller att icke fälla modet. Det blir nog bättre och säkrare, då staten under nästa läsår helt och hållet kommer att betala lärarelönerna. Rätt många obehagligheter och sammanstötningar med esterna, med anledning av att de senare velat göra anspråk på skolans lokaler, ha vi icke kunnat undgå. Skolstyrelsen i Hapsal har nämligen varit mindre vänligt stämd mot skolan och dess verksamhet, och det har gjort, att vi gång på gång varit tvungna att söka skydd hos högre myndigheter. Numera är dock lokal- och jordfrågan säkerställd och alla anfall vederlagda, och se vi i detta hänseende mera ljusst på framtiden.

Svenska skolan i Reval har under pågående läsår öppnat en femte klass.

De svenska skolorna i Korkis och Wichterpal ha förenats till en gemensam svensk skola på Wichterpals herrgård. Skolan har glädjande nog fått ett efter förhållandena rätt bra internat för barn, som ha lång väg.

Vad lånebiblioteken — 7 till antalet — beträffar,

så har icke mycket kunnat göras till deras förbättrande, men vi ha fått böcker till skänks från Sverige.

Direkt eller indirekt förberedes genom S. O. V:s förmedling

till blivande lärarinnor: fröken Ida Kivaremees från Ormsö vid Uppsala småskoleseminarium och fröken Agneta Lindström, Ormsö, vid Ekenäs seminarium;

till sjuksköterskor:

fröken Maria Lindström, Ormsö, å Samariterhemmet i Stockholm och fröken Maria Alros, Ormsö, i Helsingfors.

I gåvor har föreningen under årets lopp fått mottaga: av direktör O. Ingman 100,000 mark, därav 25,000 mk för uppköp av föremål till utställningen i Göteborg 1923 och 25,000 mk till kulturfonden; av Estlandssvenska Handelsbolaget (Esbolaget) en skrivmaskin, värd 25,000 mark och 15,000 mark (ingår i 1922 års kassaredovisning), som av bolaget tidigare inbetalts för ett piano för S. O. V:s räkning.

Familjeaftnar och större möten ha hållits: i Reval 5 större och varannan vecka under vintern s. k. téaftnar på gamla skolan Riddaregatan 3, på Ormsö 7, i Wichterpal 2 och på Nargö 1.

Medlemsantalet under 1921 har inalles varit 538, d. v. s. i Reval 104, i Nuckö

194, på Ormsö 148, på Rågö 20, i Wichterpal och Korkis 62 och på andra orter 10. Med döden hava avgått pastor K. Malm, Ormsö, och fru E. Grönholm, Reval.

Kassaberättelse för 1921.

Inkomster:

Saldo från 1920	86,738:43
Medlemsavgifter	11,115:50
Fester, tillställningar m. m.	82,230:32
Donation av dir. O. Ingman:	
direkt för S.O.V.	50,000:—
för kulturfonden	25,000:—
för uppköp av föremål till utställn. i Göteborg	25,000:—
Statsanslag för svenska skolan i Reval und. kalenderåret	141,230:—
Inkomster för folkhögskolan:	
Statsunderstöd	113,000:—
Riksföreningen för svensk. bevarande i utlandet	100,000:—
Insamling av konsul O. A. Hedman för jordbr.	104,000:—
G:m prost. N. Lindestam 120 kr.	10,320:—
Summa	Mk 749,434:25

Utgifter:

Folkhögskolan i Birkas (För själv räkenskaper)	
Lämnats till skolan under årets lopp	367,086:55
Därav har använts	
till lärarelöner	98,375:—
tjänarinna	7,300:—
hyra	24,463:23
remonter	34,304:—
ved och lyse	35,468:—
hush. o. matvaror	44,009:—
inventarier o. olika andra utgifter	3,858:32
direkt till jordbr.	119,309:—
Summa	Mk 367,086:55

Vistelsestillstånd och resekostn. för lärarna	2,730:—
Kansliutgifter (gummistämpl. m. m.)	2,440:—
Olika tull-, transp.-m. m. kostnader jämte uppköp av en del saker	21,692:70
Brandförsäkring	1,197:10
Summa	Mk 395,146:35

Svenska skolan i Reval:

Lärarelöner	213,775:—
Vaktmästare	3,800:—
Belysn. o. bränsle	11,608:—
Hyra	800:—
Telegram (kansliutg.)	180:—
Summa	Mk 230,163:—

Skolan i Wichterpal:

Lärarelön för jan.	1,785:—
Internatet	3,000:—
Kansliutgifter	150:—
Summa	Mk 4,935:—

Biblioteken:

Tull- o. transportkostn. för skänkta böcker m. m.	8,190:—
---	---------

Olika bildningsändamål

Kansliutgifter	16,270:—
Medlemsavgift till Riksföreningen	11,446:05
4,432:—	
Olika utgifter o. skatter samt av lokalavdelningarna en del mindre utg.	21,158:75
Överföres till kulturfonden	28,200:—
Saldo till 1922	29,493:10
Summa	Mk 749,434:25

Revisionsberättelse.

I egenskap av vid årsmöte utsedda revisorer hava vi granskat styrelsens räkenskaper för 1921 och funnit, att föreningens inkomster och utgifter äro i behörig ordning bokförda och med nödiga verifikat bestyrkta. Inkomsterna ut-

gjorde under årets lopp sjuhundra fyrtioniotusen fyrahundra trettiofyra (749,434) mark 25 penni och utgifterna för samma tid sjuhundra nittontusen niohundra fyrtioen (719,941) mark 15 penni. Saldot till 1922 skulle alltså och befanns även vara tjugoniotusen fyrahundra nittiotre (29,493) mark 10 penni och få vi på grund därav tillstyrka styrelsen full ansvarsfrihet. Reval den 16 febr. 1922.

Chr. Pisa. C. M. Berg.

Rektor Kaleb Andersson redogjorde för folkhögskolans verksamhet läsåret 1920—1921. Som skolans mål satte han inte bara svenskhetens bevarande utan även danandet av kristna karaktärer. Under arbetsåret hade hållits en ordinarie folkhögskolekurs för män och kvinnor, en 8 veckors hushållningskurs för kvinnor förra sommaren samt en lika lång kurs för lärare och lärarinnor.

Vidare redogjorde talaren för skolans arbetsordning och läroplan, fester och lärarepersonal samt elevförbundet „Birkasvännerna” och dess samkväm.

Årsmötet antog följande budget för 1922:

Inkomster:

Statsanslag för folkhögsk.	102,800:—
Riksföreningen för folkhögsk.	200,000:—
Elevavgift à 500 mk (förutom 1 famn ved per man)	12,500:—
G:m staden Reval för Revals skola	200,000:—
Jordbruk. på Birkas	50,000:—
Kyrkorådet i Reval för 2 t. à 345 mk religionsunderv.	8,300:—
Medlemsavgifter	17,000:—
Gåvor, fester o. tillställningar m.m.	179,400:—
Lån	150,000:—

Summa Mk 920,000:—

U t g i f t e r:

Folkhögskolan:

Utg. att betalas enl. förra årets budget	325,000:—
Lärarelöner från 1 okt.	60,000:—
Tjänarinna s. tid	5,000:—
Inventarier	20,000:—
Remonter	10,000:—
Hushållet	5,000:—
Ved o. belysn.	10,000:—
Hyra, arrende o. skatter	50,000:—
Oföretsedda utgift.	10,000:—
	<hr/>
	Mk 495,000:—

Svenska skolan i Reval:

För täckande av oföretsedda utgifter 1921	35,000:—
Löner för 1922	266,000:—
Vaktmästare	2,000:—
Hyra, bränsle o. belysning	8,000:—
Undervisningsmaterial	15,000:—
Kansliutgifter	2,000:—
	<hr/>
	Mk 328,000:—

Andra utgifter:

Internatet i Wichterpal	5,000:—
Biblioteken	10,000:—
Olika bildningsändamål	5,000:—
Kansliutgift, jämte ränta å skulder	17,000:—
Riksföreningen	3,000:—
Till styrelsens förfogande	57,000:—
	<hr/>
	Summa Mk 920,000:—

Av de andra frågor, som årsmötet behandlade må frågan om öppnande av en femte och sjätte klass som överbyggnad på befintliga 4-åriga folkskolan i Ormsö, Paschlep, Sutlep och Rikull omnämnas. Denna högre folkskola skulle sedan utvecklas till gymnasium. Skolstyrelsen i Hapsal vore villig att bekosta lärarelöner, om kommunerna åtog

sig betala hyran jämte lyse och bränsle. Centralstyrelsen fick i uppdrag att utröna respektive kommunal- och skolråds meningar.

Årsmötet avslöts med avsjungandet av „Modersmålets sång” samt med ett av rektor Kaleb Andersson frambringt fyrfaldigt svenskt leve för Sverige och svenskheten jorden runt.

N. B.

Ormsö.

(Brev därifrån.)

Det allt annat slukande intresset här är frågan om godset Magnushofs delning. Som bekant arrenderas godset sedan några år tillbaka av en del av ortsbefolkningen och av arrendatorerna styckas det sedan i hundra lotter. Tack vare denna möjlighet hava en mängd familjer förhjälpas genom krigsårens svårigheter.

Enligt vår nya agrarlag styckades godset i fjol i 48 normalhemman. Genom inflytelser från visst håll blev dock en god del av hövallen och betesmarken, ävensom all skog förbehållen till kronans egendom. Denna styckning tillfredsställde varken de förra arrendatorerna, vilka ansågo sig hava företräde vid utdelningen av godsets jord, eller krigarne, som likaledes hava rättighet erhålla egen torva.

Det förunderligaste med denna styckning var dock den, att sju hela gårdar hade undandragits kommunalrådets bestämmanderätt att tillsätta ägare. Man hade sina goda orsaker gissa sig till, vilka dessa gynnare voro. Den 20 febr. skulle godset slutgiltigt utdelas och ämbetsmän infunno sig. Tack vare dock kommunalrådets enhälliga vägran att under dylika omständigheter uppsätta kandidater för erhållande av jord, gick hela planen om intet. Även ämbetsmännen lär funnit den „lagliga” styckningen högst olämplig. Inom en snar framtid kommer frågan under behandling i Reval och blir det av intresse se, vad som

segrar: befolkningens rättmätiga krav eller ämbetsmännens godtycke. De sistnämndas traktan går ut på att tillförsäkra själva mangårdsbyggnaden med trädgård och park och bästa delen av godset till „riks-trogna” inflyttade ester. På se!

*

Sedan januari vistas här en frikyrklig predikant från Sverige i avsikt att få till stånd en friförsamling med säte i byn Kärrslätt. Några personer hava anslutit sig till församlingen, mest personer från Kärrslätt. Förra kommunalordf. Anders Lindkvist lär åtaga sig att förestå församlingen.

J o e l N — n.

Nuckö.

Klockargårdens folkskola skall stängas.

Enligt befallning av myndigheterna ha Paschlep kommunalförvaltning fått i uppdrag att förklara Klockargårdens folkskola stängd med detsamma. Orsaken uppges vara den, att skollokalen ej skall motsvara hälsovårdens fordringar, men om vi jämföra denna skola med grannskolorna: Österby och Sutlep, så är det nog i detta hänseende bättre beställt med Klockargårdens skola än med dessa, och i Estland torde det icke finnas så många skolor, som fullt motsvara de hygieniska fordringarna. Att stänga skolan mitt i skolåret torde nog vara enastående. Utan tvivel har man här att göra med intriger, som ha sin upprinnelse i ovilja mot svenskheten. Läraren Joh. Nyman har mer än 40 års praktik bakom sig och de allra bästa skolbetyg från sin tid (har genomgått f. d. Paschleps svenska seminarium under den tid, då Fosterlands-Stiftelsens lärare på 1870-talet verkade härute) samt varit en förkämpe för svenskheten på Nuckö.

Svenske Folksekreteraren har vidtagit åtgärder för att skolan måtte få fortsätta sin verksamhet.

Fosterländsk gärning.

Fosterlandet är vårt hem, fosterlandet är vår moder, fosterlandet är vårt arv. Detta ha vi alla gemensamt. Vartill förpliktar oss allt detta? Till arbete för fosterlandet, till fosterländsk gärning. Det stora hem där vi bo, fordrar lydnad, den stora moder som föder oss, fordrar kärlek, det stora arv vi fått fordrar ett troget förvaltande. Vår lydnad, vår kärlek, vår trohet vilja vi allt inlägga i vår fosterländska gärning.

Vem utför en fosterländsk gärning, en gärning varav hela fosterlandet har gagn?

Jag vill icke stanna vid den gärning, som är för alla uppenbar, nämligen den gärning, som ikläder sig krigarns gestalt, den gärning, vars mod är det stora modet, mannamodet, vars yttre tvång är lyd-nadsplikten, vars inre tvång är kärleken till hem och hård, maka, barn, vars vinning är äran, vars förlust är livet. Jag vill tala om gärningar, vilkas fosterländska betydelse ej alltid märkes, gärningar, vilkas betydelse dock äro stora. Jag vill visa på gärningar, som utföras i fredens värv, gärningar vars mod är det sega mo-

det, tålmodet, vars yttre tvång är kärleken till nästan, vars inre tvång är den Allsmåttiges rättfärdighetskrav, den gärning, vars vinning är frid med Gud och människorna, vars förlust är det egna jaget. Varje så grundad och artad medborgerlig verksamhet vill jag kalla fosterländsk gärning. Den så förfar, han är en sann fosterlandsvän.

Och på landsbygden —

Jordbrukaren, besutten eller obesutten, utför en fosterländsk gärning, då han med omsorg bebrukar sin jord, då han följer med de framsteg inom jordbruket, som göras av modern vetenskap och praktiska rön. Nybyggarna gör en fosterländsk gärning, då han erövrar åkrar och ängar från ödemarken. Fiskaren, som ur havet bärgar oss näring, hans fosterländska gärning är det sega mod som föredrar havets faror framom landbackens trygghet. Tjänarinnan och drängen utföra en fosterländsk gärning, då de föredra att troget tjäna i den gård de av en högre hand blivit ställda, utan att låta locka sig av högre löner eller latare dagar i granngården eller grannsocknen eller av stadslivets härligheter. — Den mor och far, som fostrar sina barn

till allmän folkskolebildning, Herrens fruktan och goda seder utför en fosterländsk gärning.

Jag har ofta stått på en gårdspan. Jag har sett stigen från farstutrappan till stallet, till ladugården, till brunnen. Jag har sett gårdens far gå till stallet, jag har sett mor gå till ladugården. Jag har sett dem gå dag efter dag, år efter år, och jag vet att de gått så i årtal, på samma gångstigar, i samma sysselsättningar och jag vet, att deras fäder och förfäder före dem gått de samma vägarna, gått i samma tankar, fröjder, sorger, och jag har frågat mig: huru är detta möjligt, så alldaga, så enahanda.

Då har jag sett barnen. Barnen som leka på farstukvisten.

Se där det alldagliga livets innehåll. Se där, har jag tänkt, dagens välsignelse, se där fars och mors framtids hopp. De ha ju nånting att leva för —

Och far gick på samma gångstig som förr, mor på samma.

Och våren kom med solen, och sommaren kom med det milda regnet och hösten gav kornet. Och fosterlandet födde dem alla. Men barnen på farstukvisten, det var fars och mors gåva till fosterlandet.

Något om gödsel-vård.

Av konsulent Erik Green.

När man färdas på vägarna nu vintertiden, får man ibland se en mängd gödselhögar ligga utspridda på åkrarna. Det har blivit för mycket gödsel i ladugården, så att man måste ha bort en del, för att korna skola kunna resa sig utan att slå huvud och rygg i taket. Och intet ont i det att gödseln vintertiden köres ut på fältet, men vad som är alldeles förkastligt, det är, hur gödseln förvaras på åkern. Med anledning av detta skrives nedanstående.

Överallt har jag nämligen sett, att varje lass lägges i sin särskilda hög. På så sätt blir gödseln utlagd i en mängd högar, som gör att den blir synnerligen kraftigt utsatt för väder och vind. För våra åkrar

är kreaturgödseln ojämförligt den bästa och vi kunna ej undvara den. Men vi skola inte tro, att all naturlig gödsel är lika värdefull. Det finnes flera orsaker, som härvidlag spela in. En sådan är t. ex. utfodringen. Ju kraftigare föda djuren, erhålla desto bättre blir gödseln. Den viktigaste faktorn är dock gödselns förvaring.

Mot det på denna trakt brukliga sättet att förvara gödseln, nämligen att låta den ligga kvar under korna, finns ingenting att anmärka. Gödseln ligger skyddad både mot uttorkningar, vinden och solen som för uttvätningen genom nederbörd. Men så är inte fallet, när den sedan köres ut på åkern och lägges i små högar. För att vi fullt skola förstå detta, skall jag nu gå in på ett stycke gödsellära.

Åkerväxterna uppbygga en del av sin växtmassa av de ämnen, som finnas i jorden. När

vi köra in våra grödor från fälten, så köra vi bort växtnäringssämnen från jorden. Genom gödseln vandra dessa tillbaka till åkern och på så sätt uppstå två motsatta kretslopp. Det ena i form av hö, säd och halm från åkern till stallarna och det andra från stallarna i form av gödsel. Men vi skola inte tro, att under alla förhållanden lika mycket växtnäring tillföres åkern genom gödseln, som vad vi borttaga genom skördarna och på så sätt ett utjämnande äga rum mellan de bort- och tillförda växtnäringssämnen. Tvärtom, huru noggrant man än sköter gödseln, så utsättes den alltid för förluster. På vad sätt dessa förluster äga rum, hoppas jag skall framgå av det följande.

De växtnäringssämnen, som vi måste tillföra åkern äro tre, nämligen fosfor, kalium och kväve. I vissa fall även ett ämne som kallas för kalcium, vilket finnes i kalk. Alla des-

Och deras arbete för barnen var deras arbete för fosterlandet. Och jag tänkte: vilken stor fosterländsk gärning utförd i tro, hopp och kärlek.

E. S—n.

Brev från Ekenäs (Finland).

Undertecknad har haft tillfälle att följa med „Kustbon” ända från de första tiderna för dess utkommande till dag som är. Alltid har jag med iver gripit i den, då ett nytt nummer kommit hit till oss, för att se nyheterna från Aiboland och „Reval” såsom vi kustlänningar i Nyland sedan gammalt kalla eder huvudstad. Och tankarna ha gått över vattnet till stamfränder på öarna på andra sidan, till personliga släktingar och bekanta i Reval — där arbeta ju två Ekenäs-bor som lärarinnor vid svenska skolan — och tanken att någon gång genom „Kustbon” sända en hälsning ditöver har väckts men aldrig omsatts i handling.

En tillfällighet gör det likväl nu icke blott möjligt utan även nödvändigt att förverkliga tanken på en skriftlig häls-

ning genom „Kustbon”. Från och med detta nummer tryckes ju tidningen i Ekenäs. Svårigheter av mångahanda slag mötte tidningens tryckning i Reval — icke minst torde Redaktören haft anledning att förarga sig över de mångahanda fel sättarne i Reval gjorde i allt vad han sände till sätteriet — och så kom tidningen över till Finland, först till Kristinestad och nu till Ekenäs. Att förläggningen av tryckningsorten till Finland har stora nackdelar är givet, främst därför att tidningens utgivande försenas synnerligast under denna vinter med dess utomordentligt svåra isförhållanden och dåliga postgång mellan Estland och Finland. Manuskript (bidrags) anskaffningen till tidningen försenas och därmed även „Kustbons” spridning till dess läsare. Nu skulle det bliva ett dubbelnummer, men de insända bidragen från Aiboland förslo icke till att utfylla numret. Sättaren ville ha manuskript, och då återstod för mig som tillfällig korrekturläsare intet annat än att på något sätt skrapa ihop det behöfliga materialet. Och en länk i kedjan av detta material få dessa rader bliva.

*

I forna dagar, då Reval var ett av de främsta målen för Ekenäs-bornas utlandsfärder, var förbindelsen mellan Ekenäs och Reval livlig, ja så livlig att konungen klagade över att innevånarne i Ekenäs ännu flitigare än den kringliggande allmogen seglade på Reval trots uttryckliga förbud. Dock det är länge sedan dess, snart 400 år. Men ännu i min ungdom på 1890-talet voro förbindelserna rätt livliga mellan Ekenäs och öarna söder om Finska viken. Ännu finnes väl en och annan i livet på Ormsö eller någon av de andra öarna, som varit med om att frakta korn till Hultmans bryggerier i Ekenäs eller råg till baron Hisingers kvarn i Trollböle mitt emot Ekenäs. Nog minnes jag ännu när „estjalorna” eller „estjakterna” lågo ett stycke utanför Trollböle ås mynning och man rodde dit ut för att köpa av de något grova men praktiga strumporna eller de välsmakande rökta skinkorna. Och potatis hämtades i stora mängder på värarna till staden. Vid första öppet vatten hade man en eller flere potatisskutor i hamn, och i de flesta fall var det skutor från de av svenskar bebodda öarna vid Estlands kust. Skärgårdsbefolk-

sa ämnen ingå i det foder, som djuren förtära, samt i gödseln, men inte i en sådan form att växterna genast kunna ha någon nytta av dem. För den skull måste gödseln undergå en mängd sönderdelningar, som verkställas bl. a. av bakterier. Dessa sönderdelningar börja genast i ladugården och fortgå sedan, när gödseln blivit nedbrukad i jorden.

Taga vi som exempel det nyssnämnda kvävet, så finnes det i växten och gödseln vissa ämnen, som kallas för äggviteämnen. Dessa äggviteämnen undergå sedan i ladugården och i jorden en sönderdelningsprocess som till slut överför kvävet bl. a. till salter, som kallas för nitrater. Ett sådant nitratsalt är den för alla bekanta salpeteren. Men nu äro nitratsalterna mycket lösliga i vatten, vilket var och en kan övertyga sig själv om genom att lägga litet salpeter i vatten, då det genast löses.

På samma sätt löses nitratsalterna i jorden av det vatten, som där finnes. Det regn, den snö som träffar jordytan, löser upp nitraten men icke nog med det. När sedan vattnet rinner bort, antingen som dagvatten eller som grundvatten, så rinna också nitratsalterna sin väg och det för jordbrukaren så dyrbara kvävet återfinnes i dikena och ej i jorden.

Se vi nu på en sådan liten gödselhög liggande på åkern, så kommer den mot vårsidan, när snön smälter, att fullständigt urlakas. Gödseln blir genomdränkt och urlakad av det vid snösmältning bildade vattnet.

På liknande sätt som med kvävet förhåller det sig med kalium. Som exempel på hur lösligt kalium är, kan jag nämna, att hö genom ett regn förlorar betydligt i näringsvärde genom att kaliumsalter urlakas ur det. I ett jordbruk inköpes konstgödsel i form av

kalialter för att tillfredsställa växternas behov av kalium. Genom att upplägga stallgödseln i en mängd små högar på åkern bidrager man till att ladugårdsgödseln förlorar det värdefulla kaliet genom smältvattnet.

Huru skall då gödseln läggas? fråga vi oss. Av ovanstående förstå vi, att ju större gödselhögarna kunna göras, desto bättre, ty därigenom kommer en mindre gödselmängd att utsättas för vattnet. Naturligtvis ej heller för stora då det i sådant fall blir långt att köra gödseln vid dess utspridning. Med de lass, som här äro brukliga kan man gott taga 50—60 lass i samma hög. Vid urlastningen bör den packas mycket hårt och ej blott stjälpas av lasset. Så snart snön gått bort och tjälen ur jorden, täckes gödselhögen med jord och får sedan ligga tills den skall utspridas och nedplöjas.

ningen i Nyland gjorde ju sina regelbundna resor med strömming över till Reval och därifrån hemförde de i stället blanka silverrubler, fyllda mjöl-säckar och väl också mångt krus „Riga-balsam” eller annat „stärkande” vatten, men icke bedrevs då som i våra dagar en massimport av estländsk sprit till den nyländska kusten.

Så kom kriget och gjorde ett hastigt slut på alla förbindelser mellan kustbefolkningen på vardera sidan om viken. Sjömännen vid Estlands kust — bland dem mången äkta Aibo-son — kom in i flottan, och någon gång fann man bland matroserna på krigsfartygen som besökte Ekenäs en svensktalande ung man. Vi ha här i Ekenäs i många år haft s. k. tama idar, som blivit vana att få sin föda från det i vattnet invid vår hamn utbyggda värshuset „Knipan”. Dessa fiskar ha varit fredade för fiske. Men då de ryska matroserna kommo till vår strand, idkade de ofta fiske på det förbjudna området och hotade att göra slut på våra tama fiskar. Anslag — även på ryska — voro uppsatta invid bryggan, men inte hjälpte detta. Vände man sig till någon av matroserna, som fiskade, och gjorde dem uppmärksamma på förbudet, så låtsades de ingenting höra. Vände man sig då till någon av matroserna, som stodo sysslolösa på bron och betraktade de andras fiske, kunde man helt oförmodat på sin ryska fråga få ett svenskt svar: „nog kan jag läsa förbudet på tavlan och jag har även sagt det åt dem, men inte bry de sig om det. — De ha sin „svabåda” och göra som de vill.” Slog man sig sedan i samspråk med denna svensktalande man, som hade aktning för gällande förbud, så fann man i de flesta fall att mannen var från Ormsö eller någon annan av öarna. Gammal svensk hederskänsla och rättskänsla fanns ännu i behåll hos dessa män. Man läste mellan deras ord ledan vid det liv de nödgades föra på de ryska fartygen. Det fanns en vid klyfta mellan dem och deras förtryckare. Den uttalades ej, de visste att det var farligt att föra sina känslor till torgs.

*

*

Kriget var slut, och småningom begynte åter samfärdseln mellan folken söder och norr om Finska viken. Men denna trafik har nu fått en helt annan karaktär. Visserligen hade vi ännu senaste sommar besök av ett par fartyg från Ormsö, vilka kommit med potatis och rökt skinka och vilkas besättningar talade svenskt tungomål. Men de flesta, som nu från södra sidan komma hit över, de segla icke på segelfartyg, de frakta icke potatis, skinkor eller säd och de tala icke svenska. Estniska, bruten finska eller ryska är deras språk, deras farkoster äro motorbåtar, mången gång så bräckliga att man undrar över att de alls våga sig ut på öppet hav med dem, och deras last är estländsk sprit av mer eller mindre dålig beskaffenhet. Ännu har icke domstolen i Ekenäs haft att anteckna svensktalande bland de estländningar, som stått åtalade för spritinsmuggling. Det synes som om Aibofolkets söner icke skulle trivas med dessa affärer, som ju ofta givit sina utövare goda inkomster men som också mången gång skaffat dem böter eller fängelse och förlust av de varor, de fört med sig. Och väl vore om de svenska stamfränderna söder om Finska viken icke skulle inlåta sig på detta förnedrande yrke, som haft till följd en moralisk försumpning hos en del av vår egen svenska kustbefolkning. Mätte Ni fortfara med gamla, hederliga yrken, vare sig det är åkerbruk, sjöfart eller hantverk.

*

*

För övrigt torde vi väl allt mera sällan få se Ormsö-bor eller andra öbor från Aiboland på besök hos oss här i Ekenäs numera. Tullkammaren härstädes är sedan den 1 april indragen, emedan den finländska staten ansett den vara för dyr att upprätthålla i förhållande till de inkomster den nu för tiden ger åt staten. De sjöfarande, som från utrikesort anlända hit, måste ha tullvakt med sig från Hangö. För små fartyg med en liten potatislast blir det alltför dyrt att bekosta tullvakt från Hangö.

Kanske åter en gång en tullkammare inrättas här, om för-

hållandena skulle bliva något mera normala. Blir det tullkammare igen, då få vi väl också någon gång se någon av Ormsö-männen här, men föga nog förr. Välkomna i varje fall när helst Ni kommer!

* * *

Nu blir det väl bäst att sluta för denna gång, ty annars tycker läsaren att det blir för långt, då det ändå inte innehåller andra nyheter än den om tullkammarens indragning. Avsikten var ju blott att sända en hälsning från den gamla svenska staden vid Pojoviken till svensksfolket i söder, det folk, med vilket vi tidigare haft så livliga förbindelser. Det har aldrig unnats mig nöjet att personligen göra ett besök bland Aibofolket, men kanske det någon gång i framtiden unnas mig detta nöje. Till dess får jag blott i andanom göra det och genom „Kustbon” leva med bland Eder.

Till vänner i Reval sändes en personlig hälsning, likasom till de andra en hälsning från en vän, om än okänd, som med intresse följer deras kamp för bevarandet av fäderneärvt svenskt språk.

Oskar Wikholm.

Svår gruvbrand i Tyskland.

I Anselmgruvan i distriktet Ratibor har brand härjat, varvid 16 gruvarbetare omkommo. 38 sårade ha framdragits, och 382 arbetare ha varit avskurna från förbindelse med jordytan.

Kyrko- och klosterrånen i Ryssland.

Enligt uppgifter från Moskva till Varschau skall patriarken Tichon jämte ett antal andra grekisk-katolska präster ha arresterats, emedan de motsatt sig konfiskeringen av de kyrkliga värdeföremålen.

Hur bolsjevikerna göra affärer.

Svensk miljonlast i Petersburg som ej betalats.

Svenska Dagbladet relaterar en affär, som fått till stånd av den bekanta bolsjevikern Joffe. Affären, säger tidningen, är lika mycket ett stiekprov på de Joffeska affärsmetoderna som på bolsjevikernas affärsmetoder i allmänhet. Det gäller en last svenska varor, huvudsakligen skodon och konserver, till ett värde av c:a 1,500,000 kr., som för fyra månader sedan fördes över till Petersburg på motorfartyget Nalle. Penbolaget var starkt intresserat av att få affären till stånd och förespeglade de svenska lastägarna en lysande affär. Bland besättningen återfann man, visserligen icke mönstrad, den från „Eskilstuna III” bekante kapten Eriksson. Båten kom fram till Petersburg, men när det blev fråga om betalningen för varorna eller erhållande av kompensationsvaror, då fick man vänta förgäves. Den ena svårigheten efter den andra följde, fartyget blev infruset, besättningen måste avmönstra och hemskickas och endast kaptenen och maskinisten kvarstanna för att bevaka lasten. Det ena försöket har gjorts efter det andra, att få någon rättsida på affären, men resultatet låter fortfarande vänta på sig. Hur det slutligt skall kunna ordnas med varorna, vilka äro avsedda för Trotskijs röda armé, står ännu i vida fältet. Kanske räkna ryssarna på att så småningom kunna göra de svenska lastägarna tillräckligt fogliga så att de lämna från sig varorna till underpris eller kanske hoppas de att kunna rekvisitionera desamma „mot skäligt vederlag”, om man söker återföra dem till Sverige.

Affärsmän av den typ hr Joffe representerar kunna säkert väntas i en icke ringa utsträckning, om „handelsavtalet” mot förmodan ratificeras. Vad de kunna bli till för glädje för våra svenska affärsmän och för landet är icke lätt att finna ut, slutar den citerade tidningen.

Vapentransport med norskt fartyg till Murman.

Besättningen vägrar att medfölja.

Stavanger, 3 april. (F. N. B.) Ångaren Odland, hemmahörande i Kristiania, inkom natten till måndagen till Stavanger. Ångaren hade utklarerat från London med Pireus som destinationsort. Sedan man kommit i rum sjö upptäckte besättningen, att fartygets egentliga bestämmelseort var Murman. Lasten bestod av vapen. Besättningen vägrade därför att medfölja, varför kaptenen nödgades anlöpa Stavanger. Besättningen fordrar att saken skall dragas inför sjörätten. Ångarens rederi förklarar, att det saknar kännedom om saken, då fartyget gick i time charter för en Londonfirma. — T. T.

Ett efterspel till ukrainska upproret.

Häktning av tjekaagenter, som låtit arkebusera ett tusental som gisslan anhållna personer.

Ukrainka rådsregeringen — förmåla litauiska tidningar — har under den allmänna opinionens tryck anbefallt häktning av ett flertal tjekaagenter i Charkov, Kijev och Vinnitsa, på vilkas order ett tusental under den senaste ukrainska frihetskampen av bolsjevikerna som gisslan häktade fredliga medborgare arkebuserades. En process mot de häktade tjekaagenterna kommer med det första att inledas.

Nya stadsfullmäktige i Riga.

Partigrupperingen ungefär densamma som tidigare.

Vid valet av stadsfullmäktige i Riga den 12 mars besatte de borgerliga partierna 31 platser och socialisterna 33 platser samt minoritetspartierna 27 platser. Grupperingen är sålunda ungefär densamma som

tidigare. Före inrikesministern Bergs grupp, centern, besatte 9 platser, kultur-ekonomiska sammanslutningen 6, de kristliga 5 och arbetarfackorganisationen (vänstersocialisterna) 13 platser.

Polsk-lettiska relationerna.

En överläggning mellan ministerna Skirmunt och Meierovicz.

Ministrarna Skirmunt och Meierovicz hade på tisdagen en privat överläggning angående relationerna mellan Polen och Lettland. — Pat.

Estnisk exporttullpolitik.

Sedsättning av tullar å vissa lantbruksprodukter.

Estniska regeringen har nedsett tullarna å vissa lantbruksprodukter, såsom smör, fläsk och ägg, genom vilken åtgärd man väntar en stegring av exporten till Ryssland och Finland.

Skrämmande siffror från Belfast.

Under halvannan månad ha 90 personer dödats och över 200 sårats.

London, 4 april. I underhuset meddelade Churchill, att mellan den 10 februari och den 26 mars i Belfast 32 protestanter och 51 katoliker dödats, medan 86 protestanter och 115 katoliker sårats. Under samma tid dödades en officer och 6 poliser, medan 6 soldater och 11 poliser sårades. — Reuter.

Svår bombexplosion i Budapest.

Flera köpmän dödade vid en bankett för liberala politiker.

London, 5 april. Till Times telegraferas från Wien den 4 dennes: Sex personer ha dödats och 32 allvarsamt sårats vid en bombexplosion, som inträffade

vid en i Budapest senaste natt föranstaltad bankett, vilken gavs av affärsmän för liberala politiker. Alla offer för bomb-explosionen äro framstående köpmän. — Reuter.

Socialrevolutionärer häktas i Fjärran östern.

Vit militärdiktatur förebådas i Vladivostok.

Till Isvestija meddelas från Tjita, att på order av regeringen, i republiken Fjärran östern i Tjita häktats medlemmarna i den socialrevolutionära kretskommittén, vilka fått befallning att bege sig till Mandsjuriet. Orsaken till häktningsarna ligger i att kommittén under-tecknat en uppmaning, som ansågs innebära provokatoriskt uppträdande mot republiken.

Till Isvestija meddelas från Tjita, att avsikten är att i Vladivostok proklamera militärdiktatur. Den diktatoriska myndigheten skulle omhändershas av de vita generalerna Versjbitski, Putsjkov och Stark. Merkulovs regering skulle bistå dessa generaler med råd. — N. O.

Socialist som vantrives i Finlands riksdag.

En av de svenska socialdemokratiska representanterna i riksdagen, Alfred Lindroos, har till redaktionen för Arbetarbladet insänt följande skrivelse:

Undertecknad som i fråga om drakoniska bestämmelser i förbudslagstiftningen icke kan gå så långt soc.-dem. partiet detta fordrar och ej heller är tilltalad av den fariseism, som genom denna lag uppstått och frodas i vida kretsar av samhället, önskar härmed avsäga sig sin riksdagskandidatur för instundande val.

— Skådespel i hemmet. — Kammarjungfrun: „Nu ä' dom ihop igen! Kors då! Inte behöver man ge ut sina dyra pengar för att springa på biografen, när man tjänar i det här huset!”

— Kanske det. Hon: „Petterssons käring är då en riktig fågel-skrämma!”

„Han: „Ja, men hon har utmärkta inre egenskaper.”

Hon: „Då borde Pettersson låta vända henne.”

— **Urtidsödlan funnen i Anderna.** Från Buenos Aires telegraferas till Daily News den ganska sensationella nyheten att en engelsman vid namn Sheffield i en avlägsen bergsjö upptäckt en levande amfibie till skapnaden lik en krokodil men av oerhörda dimensioner och med en lång hals liknande en svans. Odjuret, som osökt påminner om våra rötmanadsormar, varifrån det skiljer sig genom att uppträda på vintern, har iakttagits simmande i Chubutsjön i de patagoniska Anderna. Dess flera meter långa hals sköt plötsligt upp ur den lilla av branta klippväggar omgivna ödsliga bergsjön, ett fenomen, som gjorde det största intryck på den överraskade engelsmannen. Likt ett periskop från en undervattensbåt sköt den otympliga vattenmastodonten upp sitt groteskt lilla huvud vilket den långsamt vred omkring liksom för att speja efter fiender eller rov. Efter denna hastiga överblick av situationen drogs periskopet ned och svanödlan började vältra i vattenbrynet med en våldsamt fart, som satte stora vågor i rörelse mot insjöns klippstränder. Plötsligt stannade den oerhörda kroppen, uppdrivande starka, virvlar, och dök ned som en pil i försvinnandets ögonblick klatschande till med den enorma stjärten. När virvlarerna slätats ut, låg den lilla bergsjön blank och stilla, som om den plötsliga uppenbarelsen av ett av urtidens antidiluvianska vidunder endast hade varit en hägring, en hallucination hos en överspänd resenär.

KUSTBON

har denna gång på grund av dåliga förbindelser med Finland mer än tillbörligt blivit försenad. — Från och med detta nummer tryckes tidningen vid Ekenäs Tryckeri.

Skolan i Wichterpal tackar för gåvor.

För en tid sedan har jag för den förut i „Kustbon” någon gång omtalade fattiga skolgossen i Ugglas, Wichterpal, genom Kustbons redaktion fått mottaga: 5 kr. 20 öre samt för internatet vid Wichterpals skola 5 kr. 20 öre, förutom 5 kr. 20 öre för den i N:o 35 1921 omtalade fattiga flickan, som saknar läkarevård, och för vilken sistnämnda summa redovisning redan skett i N:o 1 d. å., summa 15 kr. 60 öre. Pengarna äro insamlade av författarinnan Aivva Uppström bland lärarinnor i Oscarsskolan, Riddargatan 23, Stockholm. Till de goda givarena får jag härmed frambära mitt ödmjuka tack!

Även två bokpaket ha kommit skolan och dess elever till del: det ena genom herr L. Hammargren, Malmö, (expederat av Riksföreningen) och det andra av herr Alvar Lindgren, Kyrkslätt, Finland.

Fränder, bortom blåa böljor, mera än en gång ha Ni ihågkommit oss!

Varmt tack!

Läraren A. Samberg,
Wichterpal.

Svenska Odlingens Vänners medlemmar i Reval

uppmanas härmed att erlægga sina medlemsavgifter för 1922. Avgifterna fastställdes i år till 25 mark per medlem, men då behoven alltjämt växa, såge vi gärna, att den som det kan, offrade något mera. Avgifterna emottagas på Kustbons redaktion, Riddaregatan 3, alla torsdagar kl. 6—8 samt å Svenska Folksekretariatet, Dompromenaden 3, alla söckendagar kl. 11—1.

Ekenäs Tryckeri Aktiebolag, 1922.